

HT2021

Studiehandledning

Välfärdsrätt I, 7,5 hp

Introduction to Welfare Law, 7,5 ECTS Credits

(Uppdaterad: 2021-10-27)

Kursansvarig: Jenny Johansson, jenny.a.johansson@liu.se
Examinator: Jenny Johansson

Innehåll

Inledning	3
Kursens lärandemål.....	3
Kursen innehåll	4
Examination	4
Information om undervisning/arbetsformer	5
Introduktion.....	5
Föreläsningar.....	5
Seminarier	5
Rättskällelaboratorier	6
Workshops	6
LISAM	7
Schema.....	7
Lärare som medverkar i kursen	7
Sammanställning av moment, poäng, kod och betygsnivåer.....	7
Examination och obligatoriska moment.....	7
Tentamen.....	7
Kriterier för betygssättning	8
Seminarier	8
Beslut om särskilda medel för pedagogiskt stöd i studiesituation pga. Funktionsnedsättning	8
Fusk och plagiat, fotografering och upphovsrätt.....	8
Kursutvärdering	9
Lärandedialog och studentinflytande	9
Kurslitteratur	9

Välfärdsrätt I, 7,5 hp

Kurskod 745G65

Inledning

Det är nu dags för din första kurs i välfärdsrätt på socionomprogrammet. Kursen innebär en introduktion till juridik och juridisk metod. För dig som saknar rättsliga kunskaper sedan tidigare kan mötet med juridiken innebära att en helt ny värld öppnar sig ur både språk-, tanke- och värderingsmässigt perspektiv. Att ge sig ut på en sådan resa kan vara spännande men också utmanande och påfrestande. Vi är flera lärare som står beredda att guida dig på turen.

För att du ska få ut så mycket som möjligt av kursen är det viktigt att du redan från dag ett är så förberedd som möjligt. Om du vill förbereda dig inför kursen föreslås att du börjar med att läsa Zanderin & Staafs bok *Rätt och rättssystem*.

Vad gäller lagtext är det ditt ansvar som student att säkerställa att du har uppdaterad (nu gällande) lagtext att tillgå som du har tillgång till både under seminarier och föreläsningar. Det kan vara i form av lagbok eller genom internet. Tänk på att du så tidigt som möjligt bestämmer dig för hur du vill hantera lagtext så att du hinner bli bekväm med materialet innan tentamen kommer. Det finns ett flertal olika lagböcker (röd, blå, grön etc.) i olika prisklasser. Det kan vara bra att veta att om en lag skulle saknas i den bok du har valt så är det helt ok att komplettera med utdrag från internet. Om du söker via riksdagens hemsida <https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/> så vet du att du får den senaste versionen.

Välfärdsrätt har ett brett fokus och i denna introduktionskurs fokuserar vi främst på det som brukar kallas civilrätt, alltså rättsområden som har att göra med förhållandet mellan enskilda, t ex avtals-, familje-, person-, hyresrätt. Vi kommer också in på den offentliga rätten genom process- och straffrätt. Även den internationella rätten berörs. Vi går också igenom grunderna i juridik och allmän rättslära, och ni kommer under hela kursen att öva på juridisk metod för att lösa problem som har relevans för socialt arbete. Kursen är en förberedelse inför ett yrke där rätten, genom myndighetsutövning och lagtillämpning ibland utgör kärnverksamheten.

Syftet med denna studiehandledning är att vara en hjälp för dig att orientera dig genom kursen. Litteraturlista och schema finns på lärplattformen LISAM. Vid kursstart kommer studiehandledningen kompletteras med ett utförligare detaljschema innehållande hänvisningar till litteratur samt instruktioner till olika övnings- och seminarietillfällen.

Kursens lärandemål

Efter avslutad kurs skall den studerande kunna:

- redogöra för rättssystemets allmänna uppbyggnad, juridisk rättskälle- och metodlära, instansordningen samt processrättsliga principer,
- redogöra för hur internationella konventioner om mänskliga rättigheter (MR-konventioner) och EU-rätten förhåller sig till svensk rätt,

- redogöra för allmän avtalsrätt med särskilt fokus på person-, familj- och hyresrätt av betydelse för socialt arbete samt det straffrättsliga systemets uppbyggnad.

- tillämpa juridisk metod med fokus på person-, familje- och hyresrätt

- reflektera kring och kritiskt granska lagars utformning, tillämpning och tolkning av betydelse för socialt arbete samt rättens betydelse ur ett klass-, genus- och etnicitetsperspektiv

Kursen innehåll

Kursen inleds med en introduktion till rätten som normsystem och arbetsmetod genom att behandla rättssystemets uppbyggnad, juridisk rättskälle- och metodlära, olika typer av rättsliga normer, samt domstolarnas instansordning. Grundlagarna, EU-rätten och Europakonventionen liksom andra MR-konventioner av betydelse för att förstå det svenska rättssystemets uppbyggnad och rättens tillämpning behandlas.

Personrättsliga frågor behandlas, som exempelvis vad ett rättssubjekt och rättslig handlingsförmåga är liksom frågor kring olika typer av ställföreträdarskap m.m. Vidare introduceras allmän avtalsrätt och vilken relevans den kan ha för socialt arbete. Därefter behandlas hyresrätt av betydelse för socialt arbete, besittningsskydd, olika uppsägningsgrunder och socialtjänstens roll.

Det familjerättsliga avsnittet innefattar äktenskapsrätt, samborätt samt barnrätt. Det innefattar frågor om underhåll, fastställande av fader- och föräldraskap, moderskap och frågor om vårdnad, boende och umgänge.

Slutligen behandlas det straffrättsliga systemets uppbyggnad, med inriktning mot brott och påföljder som har koppling med socialt arbete. Även processrätt med inriktning mot det straffprocessrättsliga systemet ingår här.

Den juridiska metoden tränas praktiskt under kursens gång i rättskällelaboratorier som är lärlösa och seminarier. På seminarierna arbetar vi med konkreta fall för att tillämpa kunskaperna från laboratorier. Vikten av att reflektera kring rättens utformning, tillämpning och konsekvenser särskilt ur ett klass-, genus- och etnicitetsperspektivet med relevans för socialt arbete genomsyrar kursen.

Examination

Examinationen sker genom

- skriftliga gruppvisa inlämningsuppgifter, betygsskala UG
- muntliga gruppvisa redovisningar, betygsskala: UG
- aktivt deltagande i seminarier, betygsskala: UG
- aktivt deltagande i seminarier, betygsskala: D
- individuell skriftlig tentamen, betygsskala: UV

För betyg godkänt krävs aktivt deltagande i seminarier samt minst Godkänt på övriga moment, för Väl godkänt krävs dessutom Väl godkänt på den individuella skriftliga tentamen.

Detaljerad information återfinns i studieanvisningen.

Om det finns särskilda skäl, om det med hänsyn till det obligatoriska momentets karaktär är möjligt, får examinator besluta att ersätta det obligatoriska momentet med en annan likvärdig uppgift.

Om LiU:s koordinator för studenter med funktionsnedsättning har beviljat en student rätt till anpassad examination vid salstentamen har studenten rätt till det. Om koordinatören istället har gett studenten en rekommendation om anpassad examination eller alternativ examinationsform, får examinator besluta om detta om examinator bedömer det möjligt utifrån kursens mål.

Studerande, vars examination underkänts två gånger på kursen eller del av kursen, har rätt att begära en annan examinator vid förnyat examinationstillfälle.

Den som godkänts i prov får ej delta i förnyat prov för högre betyg.

Uppgifterna examineras alltid individuellt även om de sker i arbetsgruppen. Examinationerna ska även ses som lärtillfällen.

Generell information om examination finns i Programhandboken.

Information om undervisning/arbetsformer

Introduktion

Kursens introduktion är ett viktigt tillfälle för det fortsatta arbetet i kursen. Där görs en närmare genomgång av kursens innehåll, arbets- och examinationsformer samt av litteraturen, allt med koppling till lärandemålen. Där ges också information om tidigare kursvärdering och ev. förändringar i kursen.

Glöm inte att ta med studiehandledningen och litteraturlistan till introduktionstillfället.

Föreläsningar

Föreläsningarna introducerar eller fördjupar olika delar i kursen i syfte att underlätta bearbetningen av rättsområdena. Introduktionen och föreläsningar kommer i vissa fall att vara förinspelade och läggs då upp på LISAM och följs upp med en frågestund via zoom eller annat sätt. I andra fall kommer de ske live via zoom.

Seminarier

Under kursen anordnas seminarier som hålls i zoom. Dessa kräver ett förberedelsearbete enligt en trestegsmodell; Individuell förberedelse genom läsning av angivet material (1) som förberedelse till arbetet i de mindre arbetsgrupperna (2) som i sin tur är förberedelse inför rättskällebibliotekierna som sker med arbetsgruppen (3). Seminarierna inklusive förberedelser ger tillfälle att belysa och problematisera valda delar av kursinnehållet. De innebär vidare en löpande träning i juridisk metod. Eftersom seminarierna bygger på förberedelser, kommer tid under seminarierna, *inte* lämnas till sådant arbete. Ni förväntas både som grupp och enskilt kunna redogöra för förberedelsearbetet. Studentprestationer under ett seminarium kan godkännas/underkännas både individuellt och i grupp. Vid underkänt eller vid frånvaro från ett seminarium ska en rest-/frånvarouppgift lämnas in. Vilka uppgifterna är kommer framgå av detaljschemat.

Seminarieriet "Juridisk informationssökning" kräver dock inte samma förberedelser som övriga seminarier, separata instruktioner kommer kring detta på LISAM då det är biblioteket som ansvarar. Seminarieriet är tänkt att ge praktisk träning i juridisk informationssökning. Du får här bekanta dig med olika juridiska databaser och lära dig att hitta både lagtext och andra rättskällor som förarbeten, rättsfall samt JO-avgöranden. Målet är att känna till och kunna använda databaser med juridiskt material relevant för socialt arbete.

Rättskällelaboratorier

Under kursen ges tillfälle att delta i flera rättskällelaboratorier. Ett rättskällelaboratorium är ett schemalagt, men lärarlöst, övningstillfälle där du som student ges tillfälle att i en mindre grupp arbeta med att förstå och hantera innehållet i olika rättskällor. I denna kurs arbetar ni framför allt med rättsfall. Syftet med rättskällelaboratorierna är bland annat att du som student bli bekväm med relevanta lagar och få träning i att självständigt läsa och tillgodogöra dig rättsfall och annat rättskällematerial.

Workshops

Under kursen ges också workshops där ni kommer få arbeta mer praktiskt i grupper. Den första är *Juridisk metod i praktiken - verktygen Rättsfallsöversikt och IRAK*, där ni ges tillfälle att öva på de metoder som används under kursen och som kort beskrivs nedan. Det kommer också att ges en workshop inom avtalsrätten, *Välfärdsrätt-från offentlig till privat*. I slutet av kursen ligger tillämpningsworkshop som är tänkt att vara repetition på de rättsområden som berörts under kursen.

Rättsfallsöversikt

Under kursens gång förväntas alla fylla i en så kallad rättsfallsöversikt enligt en under kursen tillhandahållen mall (läggs upp på Lisam). Ni fyller i översikten i era arbetsgrupper under rättskällelaboratoriet och lämnar in den på angiven tid innan seminarieriet. Där ges feedback på hur översikten fyllts i av grupperna. Rättsfallsöversikten får tas med vid salstentamen.

IRAK

Det finns olika modeller för att gripa sig an rättsligt material. I juridisk metodbok kap 8 används exempelvis modellen PRAAS, om du vill läsa närmare om juridisk problemlösning. IRAK kan sägas vara en förenklad modell av PRAAS. Under kursen kommer vi genomgående arbeta med verktyget IRAK som i korthet förklaras enligt följande:

Identifiera/formulera problemet/rättsfrågan som ska besvaras (Formulera frågan/problem)

Rättsläget (gällande rätt) dvs. redogör för lagrum/rättsregel och relevanta rekvisit med stöd av rättsfall

Applicera gällande rätt på sakomständigheterna dvs. tillämpa gällande rätt i det enskilda fallet. Var systematiska genom att gå igenom rekvisit för rekvisit och jämför dessa med de fakta som framkommit i fallet.

Konklusion, dvs formulera din slutsats (svaret på rättsfrågan - I)

Denna modell kommer att bilda utgångspunkt under seminarieriet men är också grundläggande för tentamen.

LISAM

Den utbildningsplattform som används under kursen är LISAM <http://lisam.liu.se/?l=sv> All kursinformation, olika kursdokument samt kurskommunikation läggs ut där.

Schema

Aktuellt schema med lokaler publiceras i Time Edit. Var uppmärksam på uppdateringar och förändringar av schemat som kan ske, ibland med kort varsel, under kursens gång.

Lärare som medverkar i kursen

Jenny Johansson, socionom, adjunkt i välfärdsrätt, doktorand i socialt arbete samt kursansvarig och examinator jenny.a.johansson@liu.se

Pia Kjellbom, PhD och lektor i välfärdsrätt och examinator

Anna Lundberg, professor i välfärdsrätt

Christer Grönevall, jurist och domare i hyresnämnden

Sara Alzén, bibliotekarie

Jenny Thunholm, bibliotekarie

Hedvig Obenius, doktorand i välfärdsrätt

Hanna Scott, doktorand i välfärdsrätt

Sofi Jansson-Keshavarz, doktorand i välfärdsrätt

Sammanställning av moment, poäng, kod och betygsnivåer

Moment	Uppgift	Poäng	Betyg
OBL5	Juridisk informationssökning	0 hp	D
OBL3	Personrätt/ställföreträdarskap	0 hp	D
SEM6	Hyresrätt	0,5 hp	U eller G
SEM2	Familjerätt	0,5 hp	U eller G
OBL 4	Straffrätt	0 hp	D
TEN2	Tentamen	6,5 hp	U, G el VG

Examination och obligatoriska moment

Tentamen

Tentamen omfattar alla rättsområden som behandlats under kursen. Alla hjälpmedel är tillåtna utom samarbete. Tentamen är en så kallad distanstentamen i programmet Wiseflow, se mer information här; <https://www.student.liu.se/tenta/regler?l=sv>

Anmälan sker via studentportalen senast 10 dagar före tentamenstillfället. Inga efteranmälningar kan göras.

Kriterier för betygssättning

På tentamen kan max 46 poäng erhållas. För godkänt krävs minst 27 p, för väl godkänt krävs minst 40 poäng.

Återkoppling sker vid gemensam tentamensgenomgång. Tidpunkt anges via LISAM.

Seminarier

Godkända seminarieprestationer är en förutsättning för godkänt på kursen. Om en seminarieprestation inte bedöms som tillräcklig av en lärare erhåller studenten/gruppen en restuppgift. Uppgiften utformas i förekommande fall tillsammans med läraren.

Frånvarouppgifter – den som inte kan närvara vid ett obligatoriskt seminarium förväntas lämna in en så kallad frånvarouppgift som kompensation. Uppgiftens utformning framgår av detaljschemat i direkt anslutning till det aktuella seminariet. Vid fler än två frånvarotillfällen måste samråd med kursansvarig ske.

Rest-och frånvarouppgifter mailas till kursansvarige senast en vecka efter tentamen för att hinna rapporteras in i Ladok i tid. Dessa inlämningar kommer inte bedömas löpande under kursen.

Beslut om särskilda medel för pedagogiskt stöd i studiesituation pga. Funktionsnedsättning

Har du rätt till särskilt stöd genom beslut från koordinators för studenter med funktionsnedsättning ska du inför varje termin skicka in ditt beslut till **adm.socialtarbete@ikos.liu.se**. Du ska också informera varje kursansvarig i samband med kursstart.

Om du har särskilt stöd, i samband med salstentamen/distanstentamen i Wiseflow, är det genom tentamensservice som du ges detta stöd. Du måste vid anmälan meddela vilka extra resurser som krävs. Mer information finns på <https://www.student.liu.se/studentstod/funktionsnedsattning?l=sv>

Fusk och plagiat, fotografering och upphovsrätt

Med fusk menas att med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöka vilseleda examinator när en studieprestation ska bedömas. En form av fusk är så kallat plagiat. Plagiat är när man på ett otillåtet sätt använder sig av andras texter <https://liu.se/artikel/plagiering-upphovsratt>. Det är därför viktigt att man som student försäkrar sig om vilka regler och normer som gäller när man skriver referat av andras texter och när man citerar. För att upptäcka plagiat kan en examinator med hjälp av Ouriginal jämföra en students text med andra texter som finns i Ouriginal. Fusk och plagiat accepteras inte.

Om en examinator misstänker att en student fuskat ska hen anmäla detta till Linköpings universitets disciplinnämnd som sedan utreder ärendet och fattar beslut om ev. disciplinära åtgärder <https://www.student.liu.se/studenttjanster/lagar-regler-rattigheter?l=sv>
Den vanligaste utdömda åtgärden är avstängning från undervisningen i ett antal månader.

Läraren förbehåller sig rätten att utforma undervisningen vad gällande innehåll och material. Undervisningen förhåller sig till rådande Upphovsrättslag och LiU-rektorns beslut gällande detta. Det är finns inga krav från universitetets sida att läraren måste distribuera föreläsningsunderlag i samband

med ett undervisningstillfälle. Att distribuera någon typ av undervisningsmaterial som strider mot Upphovsrättslagen kan medföra rättsliga påföljder. Rektors beslut om fotografering eller videoupptagning i samband med föreläsning/undervisning är ej tillåten, enligt Dnr LiU-2012-00312 <http://styrdokument.liu.se/Regelsamling/VisaBeslut/622637>

Upphovsrättslagen ändrades 2013-11-01 vilket innebär ökade begränsningar när det gäller distribution av text, figurer, modeller och bilder från litteratur samt elektroniskt publicerat material biblioteket ger mer information kring detta. <https://liu.se/biblioteket>

Kursutvärdering

Utvärdering är i alla sammanhang viktig och inom universitetet har vi en skyldighet att utvärdera och utveckla vårt arbete i förhållande till utbildningsplan, kursplaner och examinationsrätt. Utvärdering är också en vital del i socionomprofessionen, där all verksamhet bör följas upp och revideras utifrån utvärdering. Vid kursens slut kommer en utvärdering att sändas ut genom kursvärderingssystemet Evaluate. Du har 15 dagar på dig att fylla i utvärderingen. När utvärderingstiden är slut kommer du att få tillgång till en rapport som redovisar kursvärderingens resultat.

<https://insidan.liu.se/utbildningsadministration/evaluate?l=sv>

Kursen utvärderas också kontinuerligt i samband med föreläsningar och seminarier.

Lärandedialog och studentinflytande

I mitten på varje kurs ska en Lärandedialog äga rum. Tid och lokal finns anslaget på schemat (kan diskuteras vid kursintroduktionen när den bäst genomförs). Vid Lärandedialogen har du som student tillsammans med dina kurskamrater möjlighet att diskutera ditt eget lärande i relation till kursens lärandemål och hur upplägg, innehåll och arbetsformer/moment stödjer ditt lärande. Kursrepresentanterna (se nedan) ansvarar för Lärande-Dialogen. Kursansvarig är med för att både svara på frågor och få svar på egna frågor kring hur kursen fungerar.

Inom varje årskurs utses 2 - 3 kursrådsrepresentanter som för fram årskursens synpunkter vid studentrådet. Studentråd organiseras två gånger per termin.

Kurslitteratur

En sammanställd lista med den obligatoriska kurslitteraturen finns på socionomprogrammets studieinfo-sida <https://liu.se/studieinfo/>